

Aan : De leden van de gemeenteraad

Van : College van B&W

Datum : 4 maart 2025

Onderwerp : Gevolgen recente stikstofuitspraken

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Onlangs zijn er twee belangrijke gerechtelijke uitspraken geweest in het stikstofdossier. Deze uitspraken hebben gevolgen voor ruimtelijke ontwikkelingen in Nederland en daarmee ook voor de woningbouwopgave binnen de gemeente Bunnik, waaronder de woningbouwontwikkeling in Kersenweide.

Op 18 december 2024 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan waarbij de mogelijkheden voor intern salderen¹ worden ingeperkt (Uitspraak 202201311/1/R2). Daarnaast heeft op 22 januari 2025 de Rechtbank Den Haag geoordeeld dat de Staat in gebreke blijft wat betreft de stikstofaanpak en dat er meer moet worden gedaan aan natuurherstel (Uitspraak ECLI:NL:RBDHA:2025:578).

In deze brief wordt uitgelegd wat de uitspraken inhouden en welke gevolgen en onzekerheden er zijn voor de gemeente Bunnik.

Wat staat er in de uitspraken?

Uitspraak van 18 december 2024

Veel ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder woningbouwprojecten, zijn in het kader van de Omgevingswet een Natura 2000-activiteit. Dit betekent dat zij mogelijk nadelige effecten kunnen hebben op omliggende Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld door stikstofdepositie. Dit aspect wordt beoordeeld in een voortoets.

Op 18 december 2024 heeft de Raad van State (de Afdeling) haar zienswijze over intern salderen in relatie tot de voortoets gewijzigd. Met terugwerkende kracht (vanaf 1 januari 2020) moet intern salderen beschouwd worden als een mitigerende maatregel en kan deze maatregel niet meer in de voortoets worden betrokken. Mitigerende maatregelen zijn maatregelen om de depositie ten gevolge van een project te beperken. Intern salderen is nog wel mogelijk in de passende beoordeling wat leidt tot een vergunningplicht.

Uitspraak van 22 januari 2025

De Rechtbank Den Haag heeft geoordeeld dat de Staat zich moet houden aan het stikstofdoel van 2030. Dit betekent dat 50 procent van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde (KDW) moet worden gebracht. Dit kan extra druk leggen op het bevoegd

¹ Intern salderen: salderen met de op dezelfde locatie toegestane activiteit, zoals bijvoorbeeld agrarische gronden. Door de functie te wijzigen vervallen de bemestingsemissies, en is er minder stikstofuitstoot. Deze stikstofruimte kan vervolgens worden ingezet om te verrekenen met de verwachte stikstofuitstoot van bijvoorbeeld woningbouw

gezag om natuurherstel voorrang te geven boven nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder woningbouw.

Voortoets en passende beoordeling

Een voortoets is een eerste inschatting om te bepalen of een project nadelige gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. Als hieruit blijkt dat de effecten verwaarloosbaar zijn, is verdere beoordeling niet nodig. Wanneer er mogelijk negatieve gevolgen zijn, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Dit is een diepgaand onderzoek waarin wordt beoordeeld of het project daadwerkelijk geen significante schade aan de natuur veroorzaakt.

Door de uitspraak van de Raad van State mag intern salderen dus niet meer als mitigerende maatregel in de voortoets worden gebruikt. Hierdoor zal vaker een passende beoordeling nodig zijn, wat de vergunningverlening complexer en tijdsintensiever maakt.

Bij een passende beoordeling moet ook worden gekeken naar additionaliteit. In de op te stellen passende beoordeling moet aangetoond worden dat het interne saldo wat is gebruikt additioneel is. Deze additionaliteitstoets houdt in dat het interne saldo niet benodigd moet zijn voor het behalen van de instandhoudings- en/of verbeterdoelstellingen in de getroffen Natura 2000-gebieden. Dit maakt het intern salderen lastiger, omdat moet worden aangetoond dat de stikstofruimte daadwerkelijk bijdraagt aan nieuwe ontwikkelingen zonder het behalen van natuurdoelen in gevaar te brengen.

Plannen en projecten

De RvS-uitspraak heeft betrekking op projecten en voornamelijk niet op plannen. Hierbij is een plan een vaststelling of wijziging van een bestemmingsplan/omgevingsplan en een project komt dit vraagstuk tegen in de vergunningsaanvraag. Ondanks dat voor plannen geen vergunningplicht geldt bij het opstellen van een passende beoordeling, is de verwachting dat voor intern salderen ook voor plannen een passende beoordeling opgesteld moet gaan worden. Dit geldt nu ook voor extern salderen voor een planprocedure. Nederland hanteert hierin eigen regels, op Europees niveau is er geen onderscheid tussen plannen en projecten in de procedurevereisten.

Naast lopende procedures, hebben deze uitspraken ook invloed op projecten waar de werkzaamheden al fysiek zijn gestart. Voor lopende projecten die tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 fysiek zijn gestart, heeft de RvS aangegeven dat de toets of een natuurvergunning voor het project benodigd is opnieuw moet gebeuren. RvS heeft tevens aangegeven dat tot 1 januari 2030 de provincies/omgevingsdiensten niet zullen handhaven op deze specifieke situatie.

Gevolgen voor de woningbouwontwikkelingen in Bunnik

Voor Kersenweide is ook een stikstofonderzoek opgesteld middels de voortoets. Hierin is gebruik gemaakt van intern salderen (referentiesituatie van het plan), conform hoe het in Nederland tot deze uitspraken gebruikelijk was om intern te salderen. Het is mogelijk dat het plan nu vergunningplichtig is met betrekking tot stikstofuitstoot en een passende beoordeling vereist is. Echter, dat is op dit moment nog niet duidelijk.

Daarnaast brengt de uitspraak uiteraard risico's met zich mee op het gebied van kosten en vertraging. Extra advies is mogelijk nodig. De kosten voor een passende beoordeling worden geschat op 10.000 – 20.000 euro per project, en de doorlooptijd kan variëren van enkele maanden tot een jaar. Daarnaast zal mogelijk een vergunningaanvraag bij de provincie nodig zijn, die maximaal 32 weken in beslag kan nemen. De totale kosten zijn op dit moment nog niet bekend.

De gevolgen voor andere woningbouwprojecten in Bunnik zoals Stationsgebied of de kleinere projecten moeten nog in kaart gebracht worden. Bij Entree Zuid is gebleken dat er geen aanvullend stikstof onderzoek nodig is vanwege de aard van het huidige gebruik (kantoren en verharding naar woningbouw). Echter, in iedere woningbouwontwikkeling is voortaan een stikstofonderzoek een vereiste, waardoor een passende beoordeling waarschijnlijk vaker nodig zal zijn.

Rijk en provincie

De gehele impact van de uitspraak is nog niet duidelijk. Rijk en provincie beraden zich nog welke nieuwe werkwijze bij stikstofprocedures nodig is. Dit hebben zij kort na bekendmaken van de uitspraak naar buiten gebracht. De provincie Utrecht heeft aangegeven op zeer korte termijn meer bekend te kunnen maken.

Premier Schoof zit een nieuw ingestelde commissie voor. Deze ministeriële commissie heeft als doel binnen twee maanden (maart) met een plan te komen om de stikstofproblematiek op te lossen. De commissie richt zich op het ontwikkelen van een integrale aanpak die zowel economische activiteiten als natuurbehoud in balans brengt. Ook zij moeten hun resultaten nog bekend maken.

Vervolg

De gemeente Bunnik volgt het nieuws in deze zaak op de voet. Zodra er meer bekend is met betrekking tot het stikstofdossier, en de gevolgen voor projecten in onze gemeente, wordt uw raad geïnformeerd.